

Heleen Kernkamp-Biegel

Een ongewone kerstverrassing

„Jongens, ik heb een verrassing voor jullie!” begon juf.

Het was meteen stil in de zesde klas. Opeens was het niet meer nodig om de stoelen wat beter voor de tafeltjes te schuiven; en Koos bewaarde het spannende verhaal van de botsing die hij op het kruispunt bij de spoorwegovergang gezien had, en wat hij juist aan Dikkie wilde doorfluisteren, voor later.

„Gisteravond heeft er een meneer opgebeld om te vragen of onze klas mee wil helpen een kerstviering te verzorgen voor Zonnehof, dat nieuwe grote huis dat hier in de buurt gebouwd is voor mensen die lang ziek zijn. Ik heb nog niet ‘ja’ gezegd, want ik wil eerst weten wat jullie er zelf van vinden. Het duurt nog wel een hele tijd voor het Kerstmis is, maar per slot zijn jullie geen kleine kinderen meer en in de zesde klas moet er hard gewerkt worden en als we iets doen moet er voor geoefend worden en dat vraagt tijd; wat vinden jullie er van?”

„Doen juf! . . . ja, ja . . . reuze . . . enig . . . fijn!” klonk het door elkaar. Juf hield de handen voor haar oren. „Niet allemaal tegelijk,” lachte ze. „Maar jullie hebt er dus wel zin in?”

„Jaaa . . . !” riep de klas in koor.

„Wàt zullen we doen?”

„Een kerststuk!” riep Marthie hard.

„Toneel, dan kan ik het beste een engel zijn!” schreeuwde Angela boven Marthie uit, „ik héét al engel.”

„Een voordracht,” stelde Joost voor.

„Nee, een . . .”

Juf tikte op haar tafel. „Ik weet het al; ideeën genoeg, maar nu moeten jullie eens rustig luisteren. Natuurlijk dacht ik meteen dat jullie er zin in hadden, maar ik stel voor dat we iets gaan doen waaraan de héle klas kan mee doen, *allemaal*,” zei juf met nadruk. De kinderen begrepen meteen wat ze bedoelde.

Na de grote vakantie was er een nieuwe jongen in hun klas bijgekomen, Stefan, en ze vonden het maar een moeilijk geval met die Stefan. Hij was klein en miezerig en zag eruit of hij nooit genoeg te eten kreeg; én hij droeg een beugel. Zijn linkerbeen zat in een soort corset van staal en riemen. Zo tussen de anderen op het schoolplein zag je daar niet veel van, alleen deed hij nooit mee; hij kòn niet of hij wilde niet, dat wist niemand, maar hij was helemaal een beetje vreemd. Hij praatte met een accent - juf had verteld dat hij uit een land ver weg in midden-Europa kwam - soms gebruikte hij de raarste woorden en hij deed óók nooit mee als er eens lekker herrie geschopt werd in de klas; hij hield zich altijd op een afstand. Stefan leefde op een soort eilandje, de klas wist niets van hem af en ze bemoeiden zich niet met hem, hoewel juf gezegd had dat ze graag zou zien dat hij echt opgenomen werd in de klas. Hij wou zelf niet, dachten ze; maar als Stefan eens naar voren moest komen, dan klonk het bonk-stap, bonk-stap van de beugel zo ongewoon dat je wel denken moest: o, dat is Stefan en hij heeft een beugel! Daar werden de meeste kinderen een beetje ongemakkelijk door. Nu ook, nu juf - zonder het met woorden te zeggen - toch Stefan er in betrok, voelde de klas zich een beetje onzeker worden.

„Daarom had ik gedacht,” ging juf verder, „dat we moesten zingen.”

„Bah . . .”, viel Angela uit, „zingen, wat is daar nou aan!”

„’t Waren anders éngelen Angela, die door hun zingen de herders lieten weten dat het Christuskind geboren was,” zei juf, „en ik geloof dat de herders meer naar het zingen luisterden dan dat ze keken of die engelen prachtige krullen hadden en mooie witte gewaden!”

Een paar jongens gniffelden; nét goed voor die ijdeltuit, daarom wilde ze zeker zo graag engel zijn daarnet!

„Ja juf zingen, reuze idee,” zei Joost gauw om Angela lekker dwars te zitten.

„Ik dacht zingen,” ging juf gewoon verder, alsof Joost niets gezegd had en ze Angela’s verontwaardigde gezicht niet zag, „maar niet zo maar een paar kerstliedjes, we zouden er iets bijzonders van moeten maken en misschien kan Stefan ons daarbij helpen.”

Stefan? Alle ogen vlogen naar het kleine, bleke joch, dat een vuurrode kleur had gekregen.

„Ja, Stefan,” zei juf. „Jullie moeten weten dat in Zonnehof een paar mensen liggen die wel in Nederland wonen, maar toch is ons land niet hun eigen land. Ze zijn uit hun eigen land gevlucht en hebben daar alles achter moeten laten: hun huis, soms hun familie, hun geld en hun werk, omdat ze liever arm en in een vreemd land wilden leven, maar daar vrij zijn, dan daar blijven in hun vaderland, waar ze heel veel van houden, maar waar het onvrij is. De mensen mogen er niet alleen niet doen wat ze zelf willen, maar ze mogen zelfs niet eens denken wat ze zelf willen. Toch blijft het hun vaderland en juist nu, met Kerstmis, kun je erg naar je eigen land verlangen als je daar niet meer kunt wonen - zeker als je ziek bent. Nu dacht ik, dat we met Kerstmis iets zouden moeten zingen voor alle mensen die daar liggen, maar iets, dat juist die speciale zieken mooi vinden. En daar kan Stefan ons mee helpen, want Stefan kwam met zijn vader en moeder óók uit dat land, is het niet Stefan?”

„Mien vader ligt ook daar in Zonnehof,” zei Stefan zacht en het leek wel of hij moeite had om de Hollandse woorden goed uit te spreken, „daarom wonen wij nu hier. Hij is al heel lang ziek.”

Je kon een speld horen vallen in de klas. Was het dàt? Was Stefan daarom zo . . . ja, zo anders? Maar de beugel? Had die er ook wat mee te maken?

„Gos . . .” zuchtte Marthie, „nou maar Stefan, we zullen . . .”

„We zullen zingen dat de stukken er af vliegen,” zei Joost opeens.

„Wat zou jouw vader nu mooi vinden Stefan, heb je een idee?” vroeg juf.

Stefan knikte, maar opeens leek hij weer in zijn schulp te kruipen. „Ach nee, laat maar,” zei hij zacht, „zegt u het juf, ik weet niet . . .”

„Je weet het wel, vooruit Stefan, jij moet ons helpen; we willen er echt iets bijzonders van maken. Daarom is het zo fijn dat jij nu in deze klas zit en we jou om raad kunnen vragen. Een lied dat jouw vader mooi vindt, zal vast iedereen mooi vinden.”

„Ja maar . . . maar het is eigenlijk geen lied, ja toch wel, het is een soort verhaal op muziek en . . .” Stefan kon er haast niet uitkomen zo verlegen en toch ook opgewonden was hij. „Er is iets dat vader héél erg mooi vindt en oom Janek ook, die ligt ook daar, dat is een vriend van vader; ze kennen elkaar nog van . . . van vroeger en toen zongen ze al samen in het koor en . . .” Stefan hield weer op.

De hele klas luisterde gespannen. „Was dàt Stefan? Kon hij zoveel achter elkaar vertellen?” dacht Joost verwonderd.

„Nou en . . .?” drong juf aan.

„’t Is het begin van dat Kerstverhaal op muziek, het moet door een koor gezongen

worden," zei Stefan. Ineens werd hij rustig en vertelde wat hij er allemaal van wist. „Vader zong elk jaar mee met het grote koor en dit vond hij het allermooiste omdat het zo blij is," besloot hij, „ik ken het ook, de eerste stem: hoor maar!" En opeens zong een glasheldere jongensstem door de stille klas; nee, de stem zong niet, hij jubelde.

Toen de stem zweeg was het even doodstil in de klas.

„Gos . . .", zuchtte Marthie.

„Hij zingt echt als een engel juf," zei Joost.

Juf zei niets. Ze keek alleen maar, toen zei ze zacht: „Dank je wel Stefan."

Stefan zelf was vuurrood geworden. 't Leek alsof hij ergens anders was geweest en nu zichzelf weer terug vond in de klas. Verlegen frommelden zijn handen met een ballpoint die op zijn tafeltje lag, en het liefst was hij onder het tafeltje gekropen.

„Ik ken dat stuk," zei juf weer met haar gewone stem. „Het is het openingskoor uit het Kerstverhaal van Bach. Ja Stefan, dat is Kerstmis; blij zijn en jubelen omdat het licht gaat worden als het donker is. Buiten is het koud en donker in december en na Kerstmis worden de dagen langer, er komt meer licht. Binnen in je kan het ook koud en donker zijn en het Kerstkind brengt licht in ons hart omdat het ons wijst waar en hoe we dat licht kunnen vinden. Als je eens een keer echt goed in het donker hebt gezeten omdat de elektriciteit uitviel, wat was je dan niet blij als ineens, floep, de lichten weer aan sprongen! Kerstmis is een feest van licht als het donker is, daarom is het een blij feest; dat vertelt dit lied. Maar jongens, kunnen we dit wel zingen? Het is erg moeilijk en het zijn Duitse woorden."

„Ja, ja, ja . . . kan best hoor . . . we zullen heel goed oefenen," klonk het door elkaar.

Peinzend keek juf door de klas. Stefan zat nog kleintjes voor zijn tafeltje. Het puntje van zijn neus raakte bijna aan zijn wollen trui, zo diep had hij zijn hoofd gebogen.

„Stefan! - kun jij ons ermee helpen, met dit lied?"

Met een ruk kwam Stefans hoofd omhoog. Hij zat nogal vooraan in de klas; daarom zag niemand wat juf wél zag: dat hij zijn ogen wijd en star open hield omdat er anders vast en zeker tranen uit zouden rollen en daar vond hij zich veel te groot voor.

„Kun jij ons helpen met de muziek en met de woorden? Met de uitspraak, want die is helemaal vreemd voor de andere kinderen. Als jij 'ja' zegt, durf ik het aan, maar als je dat te veel vindt zullen we een Nederlands lied uitzoeken dat niet zo moeilijk is."

Iedereen hield zijn adem in. Wat zou Stefan zeggen? Hij zat daar maar en zei niets; hij leek wel een standbeeld, zo stil zat hij.

„Jao, iek wiel graag," zei hij eindelijk zacht, „héél graag," zei hij nog eens in keurig Nederlands, alsof hij zichzelf verbeterde, en hij ging hoog rechtop zitten.

„Goed, dat is dan afgesproken," zei juf, „maar voor we hiermee beginnen moeten jullie wel goed bedenken dat we heel veel zullen moeten oefenen, ook op woensdagmiddagen, want het is een erg moeilijk stuk. Hebben jullie dat er voor over?"

„Jaaaa!" riep de hele klas in koor. Alleen Koos keek sip.

„Dan nu de taalboeken op tafel!"

De klas oefende. Eerst leerden ze de vreemde woorden goed uitspreken. Stefan zei de woorden voor, tien keer, twintig keer, honderd keer en legde uit wat die woorden betekenen: Laten we juichen, laten we jubelen! Kom, laten we allemaal heel blij zijn met deze dag, en aan iedereen rond vertellen wat de Allerhoogste ons

vandaag gegeven heeft! Vandaag hoeft niemand bang of verdrietig te zijn; nee, we zingen allemaal heel blij, we juichen van vreugde, want we weten nu wie ons het licht brengt!

Toen begon het zingen. Oef, wat was dat moeilijk. 't Wilde maar niet lukken - telkens opnieuw beginnen, wéér repeteren; het kostte veel vrije tijd. Een paar kinderen kregen er genoeg van.

„Ik kom niet meer hoor, ik heb er balen tabak van. Ik ga voetballen woensdag, dat stomme gezinng aldoor,” mopperde Koos boos.

„Mijn moeder zegt . . .”, begon Angela, maar hield midden in de zin op omdat ze toevallig naar Stefan keek die vlak bij hen op het schoolplein stond. Wàt een ogen had dat jong! Zou hij soms ziek zijn en koorts hebben? Zijn ogen brandden zo.

„Doe nou niet zo flauw,” viel Joost uit, „als je iets begint moet je het ook afmaken.”

„Huh, moet je hem horen,” spotte Koos, „wat een braaf knulletje! Mij niet gezien hoor, ik doe niet meer mee.”

Maar wat was dat? Opeens voelde Koos harde vuisten op zich in beuken, op zijn hoofd, op zijn borst, zijn armen . . . het gebeurde zo onverwacht en zo vlug, dat de stoere Koos al heel wat stompen te pakken had voor hij begreep dat het Stefan was die op hem losbeukte. Met een wit gezicht hijgde Stefan: „het moet, het moet je moèt meedoen!”

Koos voelde zich razend worden; dat miezerige snertjong dat niet eens een goeie trap tegen een voetbal kon geven, dat stond hem hier af te tuigen . . . en waarom? Hij zou hem!

Op dat moment kwam juf erbij. „Wat is hier aan de hand?” vroeg ze streng.

„Hij wou . . . hij zei . . . en toen . . .” riepen ze verward door elkaar.

„Allemaal handen thuis en naar de klas, vooruit!”

Koos liep woedend te mopperen door de gang. Joost keek alsof hij heel ergens anders mee bezig was dan met een vechtpartij en Stefan? Stefan zag spierwit en rilde en schokte dat het leek of hij om zou vallen. Bonk, bonk, sleepte de voet met de beugel nog harder dan anders.

„Zo, nu wil ik precies weten wat er gebeurd is,” zei juf streng. „Is me dat een manier! Jullie zijn toch geen snotapen meer die er maar meteen op los slaan, je kunt de dingen toch bepraten. Moeten er nu altijd meteen vuisten aan te pas komen?”

„Ja juf, maar hij begon,” riep Koos woedend, „hij begon zo maar, ik deed niks.”

„Stefan? Begon Stefan?” vroeg juf verwonderd, „waarom deed je dat Stefan, is het wel zo?”

Stefan zei niets. Hij keek naar beneden naar zijn been met de beugel, maar zijn handen trilden zo dat het naar was om naar te kijken. Marthie, die had moeten nablijven omdat ze haar sommen moest verbeteren, dacht dat haar eigen handen ook zouden gaan trillen als ze er nog langer naar keek.

„Dat rotjong met zijn lamme poot, dat alleen maar kan zingen . . .”, begon Koos weer.

Toen keek Stefan op. Koos was meteen stil, wàt een ogen had dat joch!

„Iek kàn ja zingen,” zei Stefan trots.

„En je wil graag zingen, is 't niet?” vroeg juf vriendelijk. Ze leek helemaal niet meer boos.

„Ja!” barstte Stefan uit. „Mijn vader is al zo lang ziek, eigenlijk al zo lang als we niet meer thuis zijn . . . eh, ik bedoel zo lang als we hier zijn. Hij is ziek gewor-

den omdat we niet meer in ons eigen land wonen, zegt moeder, en hij is daar ook weg gegaan om mijn been; je kan daar niet meer echt een mens worden Stefan, zei hij tegen me; daarom zijn we nu hier, maar hij is ziek, aldoor maar ziek. Vroeger zong hij veel, niet alleen met Kerstmis, maar altijd. Als vader maar weer gaat zingen, zegt moeder, dan wordt hij wel beter. Ik denk dat hij ziek is geworden door alles, en als . . . als . . ."

„Ik begrijp het Stefan,” zei juf zacht, „jij dacht dat als wij voor hem en voor de andere mensen gaan zingen en hij hoort dit mooie stuk, dan wil hij misschien weer beter worden.”

Stefan knikte. „Vader zong dit het liefst van allemaal en ik . . . ik . . . ik ben aan het sparen voor een grammofoon en platen, ik had hem met Kerstmis de plaat van deze muziek willen geven; ik doe boodschappen en breng kranten rond en ik maak dakgoten schoon, maar . . . maar met mijn been is het niet zo gemakkelijk, 't gaat allemaal langzaam, erg langzaam,” zei hij bijna onhoorbaar. „Ik heb het niet bij elkaar voor Kerstmis en toen dacht ik dat . . . en daarom werd ik boos omdat Koos niet meer mee wou doen.”

Hij huilde niet, het kleine, bleke joch; het trok en beefde om zijn mond, maar hij huilde niet!

Even was het heel stil in de klas.

„Gò . . .”, begon Marthie.

„Wàt zeg je!” viel Koos opeens uit, hoewel hij helemaal niet meer kwaad was, „breng jij met die rotpoot van je kranten rond en klim je in goten, dat meen je toch niet?” Er klonk bewondering in zijn stem. „Hoe lap je hem dat?”

„Och joh, hou je mond,” zei Joost ongeduldig, die het naar vond dat Koos zo over het gebrek van Stefan praatte. Maar over Stefans gezicht trok een trots lachje.

„Ja, dat lap ik hem, niet zo vlug als jij, maar ik kàn het wel.”

Grote, stoere Koos stond een beetje rond te draaien, hij voelde zich niet helemaal op zijn gemak. Hij bekeek Stefan met heel andere ogen en zei opeens: „Hoeveel heb je al?”

„Wat? Hoeveel?” Stefan begreep het niet direct.

„Hoeveel geld heb je al bij elkaar?”

„Al drieënzeventig gulden,” zei Stefan trots, „ik spaar al bijna een jaar, maar ik haal het toch niet meer voor Kerstmis.”

„Oooo . . .”, zei Koos langzaam, „en als wij nu eens?” Hij keek naar Joost en van Joost naar Marthie, toen naar juf. „Als wij je nu eens hielpen?”

Een half uur later liep er een opgewekt groepje kinderen de school uit en had juf een lang telefoongesprek.

Het kon bijna niet, maar het lukte toch. De hele klas hielp mee. Ze deden boodschappen, wasten auto's, haalden oude kranten op en zetten vuilnisbakken buiten. Marthie verzamelde melkdoppen en zilverpapier en zelfs Angela vertelde dat ze voor een dubbeltje iedere avond thuis de afwas deed. Het jampotje op jufs tafel, waar al het geld in gedaan werd, werd iedere dag voller.

Het werd koud en glad en het viel niet mee om te blijven volhouden met alle karweitjes, maar er wèrd volgehouden en er moest zelfs een tweede jampot bijkomen op jufs tafel!

Ook met het zingen ging het veel beter. Juf had getelefoneerd met een meneer die ze kende en die leider was van een groot zangkoor. Ze had hem gevraagd of hij wilde helpen en hij had zo veel plezier in het plan dat hij een paar keer in de week kwam oefenen; nu kwam er schot in.

Het was vlak voor Kerstmis, ze hadden voor het laatst geoefend; overmorgen, de dag voor Kerstmis zou de uitvoering zijn. Iedereen was zo zenuwachtig geweest dat het natuurlijk helemaal niet goed was gegaan.

„Maak je geen zorgen, dat is bijna altijd zo,” had de meneer gezegd, „als het nu niet goed gaat, loopt het overmorgen vast en zeker prima. En met zo’n steunpilaar als hij daar erbij,” - de meneer knikte in Stefans richting - „ben ik echt niet bang. Na Kerstmis moet je eens bij me thuis komen, Stefan, ik zou je graag in ons grote koor willen hebben, zou je dat willen?”

Stefan knikte stralend ja.

„En nu . . . nu gaan we tellen,” zei juf, „daarom ging het daarnet natuurlijk aldoor fout, jullie dachten aan heel wat anders, wed ik!” De twee jampotjes werden omgekeerd op jufs tafel. „Veertien gulden - drieëntwintig gulden - vijfendertig gulden - zevenenveertig gulden en vierentachtig cent, juf! Bijna vijftig gulden!”

Jongens, wàt een prestatie! Met een ruk schoof Koos de hoop dubbeltjes en kwartjes over de tafel naar Stefan. „Hier!”

„Nee, nee . . .”, weerde Stefan verlegen af.

„Weet je wat,” kwam juf tussenbeide, „als jullie nu eens samen naar een winkel gaan: Stefan en Joost en Koos en . . .” - „en u juf!”

„Stefan moet uitkiezen wat hij hebben wil. En mogen wij meehelpen kiezen Stefan? Als wij weg zijn, na de uitvoering, geef jij dan je cadeau aan je vader.”

„Jao graag, héél graag,” verbeterde Stefan zichzelf.

Het was de avond voor Kerstmis. „Heilige avond noemen wij dat,” had Stefan verteld. Het vroor dat het kraakte en het was stil buiten, zo stil alsof ook de donkere kale bomen en de lege straten ergens op wachtten.

Met rode neuzen van de kou stond de klas beneden in de hal van Zonnehof. Wat duurde het lang voordat ze naar boven konden gaan!

Zenuwachtig frommelde Marthie aan de muziekbladeren die ze op de verwarming had gelegd. „Gò, als het maar goed gaat . . .”, fluisterde ze Angela toe.

„Natuurlijk gaat het goed; heb je Stefan gezien? Wat ziet hij wit hè? Kijk, daar staat hij, bij de deur, zou hij niet goed zijn?”

„Misschien heeft hij het koud, vraag maar of hij hier bij de verwarming komt staan,” zei Joost.

Maar Stefan had het niet koud, hij gloeide van binnen, want hij was blij, maar meer nog verschrikkelijk gespannen hoe het zou gaan; hoe zou vader . . .

Daar was juf. „Gaan jullie mee jongens?”

Zachtjes liepen ze naar boven. Een grote zaal met een kerstboom hoog en stralend vol lichtjes in een hoek, rijen bedden en rolstoelen, gemurmel van zachte stemmen. Als in een droom liep Stefan tussen de anderen in tot dicht bij de kerstboom. Daar lag vader, vlak bij. Zijn ogen werden groot van verrassing toen hij Stefan tussen de andere kinderen langs zag komen. Niet kijken, nee, nu niet naar vader kijken. Stefan keek strak naar het bovenste kaarsje van de kerstboom toen het voorspel van de muziek begon; zó strak, dat het kaarsje een ster werd in een krans van lichtstralen.

„Laten we juichen, laten we jubelen! Kom, laten we allemaal heel blij zijn met deze dag . . .” Stefan zong zoals hij nog nooit gezongen had, hij zong naar de ster, want de ster zou het zingen naar vader brengen. Alle kinderen van de klas zongen zoals ze nog niet eerder gezongen hadden. „Laten we juichen, laten we jubelen!”

De laatste tonen leken samen te smelten met de lichtjes van de kerstboom; daarna was het heel stil.



„Wielen jullie dat nok eens zingen, alsjeblieft, alsjeblieft!” vroeg een mannenstem uit een van de bedden dicht bij.

Meteen zette het voorspel opnieuw in en weer klonk het blijde lied, maar nu zong een donkere mannenstem mee. Stefans vader zong mee! Halverwege viel nog een mannenstem in. „Vader zingt en oom Janek zingt ook!” dacht Stefan. Het bovenste kaarsje van de kerstboom, dat eerst een ster had geleken, werd een stralende zon en hij voelde zich zo licht en blij, dat hij wel naar die sterre-zon toe had willen vliegen. De lichtjes van de kerstboom schenen op een stukje van Stefans beugel dat onder zijn broekspijp uitkwam; ze deden het metaal glinsteren alsof er ook daar sterretjes waren.

„Hé,” dacht Koos, die eruit was: dat moeilijke zingen ook, en nou al voor de tweede keer, „met Kerstmis schijnt er zelfs licht op een beugel. Wat glanst dat mooi!”